کد خبر: ۴۴۳۰۹۸
چهارشنبه ۳۰ آذر ۱۴۰۱ ۱۰:۳۵

شب چلّه؛ از کهن ترین جشن های ایرانی

کم کم باید با پاییز خداحافظی کرد و نوبت به فصل جذاب زمستان رسیده است. طبق آیین مرسوم در تاریخ شب یلدا نیز در راه است و در این مقاله به معرفی و توضیح آداب و رسوم شب یلدا و هر چیزی که باید از شب چله بدانید پرداختیم. با ما همراه باشید .

به گزارش سایت خبری پرسون،کم کم باید با پاییز خداحافظی کرد و نوبت به فصل جذاب زمستان رسیده است. طبق آیین مرسوم در تاریخ شب یلدا نیز در راه است و در این مقاله به معرفی و توضیح آداب و رسوم شب یلدا در تهران ، شهرهای دیگر و دیگر نقاط جهان خواهیم پرداخت. با ما همراه باشید تا هر چیزی که لازم است راجع به چله بدانید را مطالعه کنید؛

تاریخ شب یلدا

تاریخ شب یلدا و قدمت آن به حدود هفت هزار سال (یا بیشتر) بازمی‌گردد و تا به امروز یکی از باستانی‌ترین رویدادهای ایران است.

در زمان قدیم که مردم ایران کشاورزی می‌کردند همواره به دنبال رصد حرکات ستارگان و خورشیده بوده‌اند. مردم درک کرده بودند که وجود نور خورشید به نفع و سود کارهایشان از جمله کاشت و رشد محصولات بوده است و با رسیدن فصل پاییز که طی این اتفاق روزها کوتاه‌تر و شب‌ها بلندتر می‌شود، به خاطر کمبود نور خورشید محصولات به خوبی رشد نمی‌کرد و با رسیدن آخرین روز پاییز (۳۰ آذر) به خاطر پایان شب‌های طولانی جشنی برپا و تلاش می‌کردند تا به نحوی شکرگذاری خود را برای نور بیشتر به جا بگذارند.

در زمان قدیم به شب یلدا، شب زایش خورشید می‌گفتند چرا که معتقد بودند که در این روز خورشید دوباره از نو و قدرتمندتر از همیشه متولد می‌شود و تابش نور قوی‌تری را بر مردم به ارمغان می‌آورد. تا به امروز به خاطر ذات شادی‌بخش این روز، نام‌های متفاوتی برای آن در نظر گرفته است، به عنوان مثال یکی از معروف‌ترین آن‌ها «خرم‌روز» است که در دوران کهن اوستایی این نام برای این روز در نظر گرفته شده بود.

برای جشن گرفتن مردم کهن سعی می‌کردند از خوراک و طعام بر سر سفره‌های خود قرار دهند و به مرور زمان که این جشن همه‌گیرتر شد، مردم سعی کردند که با برگزار کردن جشن‌های همگانی شکرگذاری خود را برای طلوع دوباره آفتاپ پرقدرت بر فراز آسمان بیان کنند.

یکی دیگر از کارهایی که مردم انجام می‌دادند، این بود که از ابتدای غروب به جشن و پایکوبی می‌پرداختند و حین بامداد تا طلوع منتظر آفتاب می‌نشستند و وقتی خورشید طلوع می‌کرد به یک‌دیگر تبریک می‌گفتند و به سمت خانه‌هایشان می‌رفتند و آن روز را کاملا استراحت می‌کردند.

یکی از دلایلی که به شب یلدا، شب چله نیز می‌گویند این است که چله در واژه‌های باستانی به معنای زمستان است و با شروع زمستان، دوره چله بزرگ آغاز می‌شود که به آن چله بزرگ می‌گویند. این دوره بلند از یک دی تا ۱۰ بهمن ماه ادامه دارد و چله کوچک نیز از ۱۰ تا ۳۰ بهمن ادامه دارد و این ایام را چله کوچک می‌نامند.

یکی دیگر از روایت‌هایی که راجع به شب یلدا وجود دارد این است که حضرت مسیح نیز در روز انقلاب زمستان متولد شده است و اگر دقت کرده باشید عید کریسمس و عید یلدا، هر دو در امتداد یک‌دیگر برگزار می‌شوند و مسیحی‌های ایران علاوه بر جشن شب یلدا، جشن کریسمس خود را نیز برگزار می‌کنند.

تا به امروز هیچ منبع دقیق و موثقی وجود ندارد که شب یلدا از چه تاریخ باستانی شروع شده است اما با توجه به کشفیات تاریخی که از ظروف زمان قدیم و جشن‌های یلدا پیدا شده، مشخص است که تاریخ آن حداقل به هفت‌هزار سال پیش باز می‌گردد.

آداب و رسوم شب یلدا

چیزی که شب یلدا را نسبت به خیلی دیگر از اعیاد باستانی متمایز می‌کند، آداب و رسوم آن است که بسیار دوست‌داشتنی است و البته در نقاط مختلف جهان، به طرزهای مختلفی آن را گرامی می‌دارند. در ادامه به جذاب‌ترین اداب و رسوم شب یلدا و در نقاط مختلف جهان اشاره خواهیم کرد.

میوه‌های شب یلدا

یکی از معروف‌ترین اقداماتی که در شب یلدا باید انجام داد، تهیه و مزین کردن میوه‌های مخصوص این شب است که اگر در دو روز آخر ماه آذر گشتی در شهر بزنید متوجه پر بودن شهر از این میوه‌ها می‌شود. دو میوه انار و هندوانه بیشترین شهرت را در بین میوه‌های یلدایی دارند اما دیگر میوه‌ها مانند خربزه، پرتقال، نارنگی و خیار نیز معمولا در سفره‌ها وجود دارند اما قطعا دو میوه انار و هندوانه پای ثابت تمامی سفره‌ها هستند.

دلیل تاکید زیاد این عید بر میوه انار، به خاطر این است که در زمان‌های دور و قدیم همیشه انار را میوه مقدسی می‌دانستند و سعی می‌کردند که در تمامی اعیاد از انارهای قرمز بر سر سفره‌ها قرار دهند.

در یک سری از شهرها از لبو و شلغم نیز به عنوان میوه‌های سرسفره استفاده می‌شوند که دانستن آن خالی از لطف نیست!

شعرخوانی و شاهنامه‌خوانی در شب یلدا

این رسم قدمت باستانی ندارد اما از زمان‌های قدیم این سنت باب شده است که بعد از جمع شدن افراد خانواده در کنار یک‌دیگر، به رسم احترام بزرگ فامیل همه را دور یک‌دیگر جمع می‌کند و از اشعار قدیمی ایرانی بازخوانی می‌کند.

این اشعار متعلق به شاهنامه فردوسی، اشعار حافظ، اشعار سعدی و تمثیل‌های قدیمی و محبوب هستند که البته در اکثر خانواده‌های ایرانی بیشتر از شاهنامه فردوسی استفاده می‌کنند. اعضای خانواده باید در کنار یک‌دیگر و در سکوت بنشینند و دقیق به اشعار قدیمی گوش بدهند چرا که این سنت یکی از جذاب‌ترین و صمیمانه‌ترین سنت‌های یلدا است که توصیه می‌کنیم شما هم در شب یلدا آن را امتحان کنید.

داستان‌خوانی و فال حافظ

داستان‌ها و افسانه‌های ایرانی هیچگاه تکراری نمی‌شوند و چه بسا داستان‌هایی که تا به حال از آن‌ها چیزی نشنیده‌اید و چه فرصتی بهتر از شب یلدا که در کنار خانواده جمع شده و داستان‌های قدیمی ایرانی را بازخوانی کنید؟ داستان خواندن نیز مانند شعرخوانی از جمله اعمال لذت‌بخشی است که تجربه آن طی شب یلدا به شدت توصیه می‌شود.

فال حافظ نیز تقریبا در تمام خانواده‌های ایرانی و در شب یلدا رایج است. به این شکل که فرد بزرگ خانواده برای تک تک اعضای خانواده فال حافظ می‌گیرد و نگاهی به سرنوشت آن‌ها از دیدگاه حضرت حافظ می‌اندازد که خب صمیمیت خاصی را در خانواده به جریان می‌اندازد.

روشن کردن آتش در شب یلدا

از همان دوران باستان، روشن کردن آتش در شب یلدا یکی از سنت‌ها بود اما به مرور زمان و خصوصا در دوره جاری، این عادت کم‌رنگ‌تراز گذشته شده است. البته هنوز خانواده‌های ایرانی هستند که بر این سنت اصیل پایدارند و پافشاری می‌کنند اما به دلیل فرهنگ‌های شهرنشینی دیگر این موضوع کمتر در کلان‌شهرها دیده می‌شود اما بد نیست که مانند ایام باستان و برای سوزاندن حال واحوال بد پاییزیمان آتیشی روشن کرده و در جوار خانواده از شب یلدا لذت ببریم.

جشن یلدا برای عروس

شاید شما هم چندین بار اصطلاح «یلدابرون» را شنیده باشید. تازه عروس‌هایی که البته هنوز به خانه همسر نرفته‌اند در این شب‌ها در خانه خود منتظر خانواده همسر می‌مانند تا خانواده داماد با کادو، میوه، جواهرات و … به استقبال عروس بروند و معمولا خانواده عروس و داماد در این مراسم، شب یلدا را با یکدیگر سپری می‌کنند.

آداب و رسوم شب یلدا در استان‌های ایران

بخش اصلی آداب و رسوم شب یلدا در شهرها و استان‌های مختلف کشور مشترک است؛ رسومی مانند جمع شدن خانواده با حضور بزرگ‌ترهای فامیل، تفال به دیوان حافظ، خواندن اشعار سعدی و شاهنامه فردوسی، تعریف حکایت‌های پندآموز، خاطرات و داستان‌های اساطیری در تمام مناطق انجام می‌شود خوردن میوه‌هایی مانند هندوانه، انار، خربزه، میوه‌های خشک و تنقلاتی مانند آجیل‌های شیرین، تخمه و شیرینی هم در همه جا رایج است و بین همه محبوبیت دارد. فرستادن هدایا و پیشکش برای تازه‌عروس یا دختران نامزدکرده توسط خانواده داماد در اکثر شهرها مرسوم است؛ این هدایا به‌طورمعمول شامل هندوانه و میوه‌های تزیین‌شده، پارچه، کله‌قند، طلا و غیره است که در شهرهای مختلف، تفاوت‌های مختصری در جزییات دارند.

در گذشته، مردم هر خطه از کشور پهناورمان، آداب و رسوم شب یلدا را به شیوه‌ای خاص به پا می‌داشتند. شب یلدا در هر استان یا منطقه، رنگ و بوی خاصی داشته که با سایر مناطق متفاوت بوده است. با گذشت زمان، اکثر این رسوم کمرنگ شده یا به دست فراموشی سپرده شده‌اند. در آستانه شب یلدا ، بررسی چند نمونه از این آداب و رسوم جذاب خالی از لطف نیست.

آداب و رسوم شب یلدا در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی

در میان استان‌های مختلف کشورمان، استان‌های آذربایجان شرقی و غربی رسوم و سنت‌های جالبی دارند؛

در آذربایجان شرقی به هندوانه شب یلدا، «چیلله قارپیزی» گفته می‌شود. وجود این میوه در مراسم شب یلدا و خوردن آن به همراه خانواده طرفداران زیادی دارد؛ دلیل این استقبال به باوری قدیمی بازمی‌گردد که می‌گوید با خوردن چیلله قارپیزی، می‌توان در برابر سوز و سرمای زمستان و انواع بیماری مقاوم شد.

برخلاف امروزه، که هر خوراکی یا میوه‌ای در اکثر فصل‌های سال قابل‌دسترس است، در گذشته برای اجرای آداب و رسوم و تهیه تنقلات شب یلدا از ماه‌ها قبل آماده می‌شدند. از فصل تابستان، مقداری هندوانه و خربزه برای شب یلدا ذخیره می‌کردند و استفاده . انجام این کار شیوه‌های جالبی داشت. برای مثال هندوانه و خربزه را در پوشش‌های توری قرار می‌دادند و از بلندی آویزان می‌کردند، یا آن‌ها را در پوششی از کاه می‌گذاشتند. با این شیوه‌های سنتی، از خراب شدن میوه‌ها جلوگیری می‌کردند. تدبیر اندیشیدن از چند ماه قبل برای برگزاری این مراسم را می‌توان نوعی شور و انتظار برای به پا داشتن آداب و رسوم شب یلدا تلقی کرد که ریشه در پایبندی هم‌وطنانمان به آداب و سنت‌های اصیل ایرانی دارد. جالب است بدانید که در برخی نقاط آذربایجان مرسوم است که پس از خوردن میوه‌های شب یلدا، پوست آن‌ها در آب روان بریزند و معتقدند این کار برایشان خوش‌یمن است.

همچنین در نخستین سال ازدواج زوج‌های جوان تبریزی، پدر عروس برای سفره شب یلدای دختر و دامادش مقداری آجیل، هندوانه، شیرینی و پارچه هدیه می‌فرستد.

قاورقا یکی از محبوب‌ترین تنقلات استان‌های آذربایجان شرقی و غربی است که در بعضی نقاط دیگر کشور هم خورده می‌شود. این خوراکی پرطرفدار، مخلوطی از گندم برشته و شاهدانه است که در کنار لبو، حلوای گردو، و خشکبارهایی مانند مویز، بادام و سنجد، سفره شب یلدا را آب و رنگ می‌بخشد.

آداب و رسوم شب یلدا در استان مرکزی

در استان مرکزی، بدرقه پاییز و استقبال از زمستان طی سه مرحله و در سه شب متوالی انجام می‌شود. درواقع مردم این استان سه بار چله می‌گیرند: چله بزرگه ، چله وسطی، چله کوچیکه. هر سه شب در فضایی شاد و باصفا، با حضور بزرگان فامیل به شب‌زنده‌داری می‌گذرد.

در میان آداب و رسوم شب یلدا در استان مرکزی، رسمی وجود دارد که به خوبی نمایانگر میهمان‌نوازی مردم مهربان این منطقه است. مرسوم است که برای پذیرایی و صرف شام با خانواده در این شب، از چند ماه قبل گوسفندی را انتخاب کرده و از آن به خوبی نگه‌داری می کنند تا گوشت شام یلدا را تامین کنند. به گوسفند اتلیک و به شام مفصلی که از گوشتش می‌پزند اتلیک شامو گفته می‌شود.

آداب و رسوم شب یلدا در استان مازندران

مازندرانی‌ها با خانه‌تکانی به استقبال شب یلدا می‌روند. آن‌ها با نظافت منزل، نه‌فقط برای ورود میهمان‌ها که برای شروع فصل جدید هم اعلام آمادگی می‌کنند. تکاپوی اهل خانه با پخت شامی مفصل برای «چله شو» یا «شب چله» ادامه می‌یابد. در برپایی این سنت قدیمی، جلوه‌های کدبانوگری و خانه‌داری زنان مازنی قابل‌مشاهده است.

برای مثال، علاوه بر تدارک ملزومات میهمانی و سایر آداب و رسوم شب یلدا ، در مازندارن مانند بیشتر استان‌ها فرستادن هدیه برای تازه‌عروس یا دختران نامزدکرده از طرف خانواده داماد مرسوم است. در بین هدایایی که برای خانواده عروس فرستاده می‌شود، معمولا یک ماهی بزرگ هم هست که آن را تا حد ممکن تزیین می‌کنند. در تهیه و تزیین این هدایا به‌خصوص تزیین ماهی بزرگ، می‌توان میزان زحمت و سلیقه خانم‌های هر خانواده را محک زد. رسم فرستادن ماهی برای نوعروس خانواده، بین اهالی همه استان‌های شمالی کشور مشترک است و مردم این مناطق بر این اعتقادند که این کار، برای زندگی زوج جوان خیر و برکت به ارمغان می‌آورد.

آداب و رسوم شب یلدا در استان گیلان

آداب و رسوم شب یلدا در استان گیلان تا حد زیادی به رسوم استان مازندران شبیه است و همسایگی این دو استان، در ایجاد شباهت بی تاثیر نیست.

گیلانی‌ها درباره هندوانه شب یلدا، باوری شبیه به هم‌وطنان آذری دارند؛ آن‌ها بر این باورند که خوردن هندوانه، احساس سرما در زمستان و تشنگی در تابستان را از بین خواهد برد.

مردم گیلان هم به پیشواز شب یلدا می‌روند؛ آن‌ها در اوایل پاییز شروع به تهیه نوعی خوراکی به نام «آوکونوس» می‌کنند. «آو» به معنای آب و «کونوس» به‌معنای ازگیل است و از خوراکی‌های مخصوص شب یلدا در این منطقه به شمار می‌رود. برای تهیه آوکونوس، ازگیل خام را به همراه آب در خمره‌هایی می‌ریزند، سر خمره‌ها را محکم می‌بندند و درجایی خنک نگه می‌دارند. با رسیدن شب یلدا، ازگیل‌های رسیده را به همراه گلپر و نمک سرو می‌کنند. این خوراکی پرطرفدار از شب یلدا تا بهار سال بعد، برای پذیرایی از میهمانان ماستفاده می‌شود.

آداب و رسوم شب یلدا در استان خراسان

یکی از خوراکی‌های محبوب که با شروع پاییز طرفدار پیدا می‌کند، چغندر است که پس از پخته شدن، با نام «لبو» مورداستقبال قرار می‌گیرد. در استان خراسان، چغندر، هم به شکل پخته یا لبو و هم به شکلی محلی با نام «پختیک» سفره یلدا را رنگین می‌کند. پختیک همان لبو است که پس از پخت، خشکش کرده‌اند.

یکی از آداب و رسوم شب یلدا برای خراسانی‌ها، تهیه تنقلات محلی این منطقه با نام «شیرینی کف» است که هم تهیه و هم خوردنش طرفداران بسیاری دارد. تهیه شیرینی کف، کاری کاملا گروهی است و یادآور روحیه همکاری ایرانی‌ها در برپاداشتن مراسم و سنت‌های مختلف است تهیه این شیرینی، چندین مرحله دارد؛ در ابتدا، گیاهی به نام «چوبک» را تهیه و ریشه آن را جدا می‌کنند. پس از خیس کردن و چند بار جوشاندن، ریشه چوبک را در ظرف مخصوصی که «تغار» نامیده می‌شود می‌ریزند. این ظرف جنسی سفالی دارد و روی حرارت قرار می‌گیرد. برای نچسبیدن مواد به کف ظرف باید

به‌طور مداوم هم زده شود. برای هم زدن هم از چوب‌های نازک درخت انار استفاده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید تمام مراحل پخت این شیرینی سنتی، آداب و ابزاری خاص و بومی دارد. مردان و جوانان مواد را آن‌قدر هم می‌زنند تا سفت شود و بافتی شبیه گز اصفهان پیدا کند. سپس آن را با شیره یا شکر ترکیب و با مغز گردو یا پسته تزیین می‌کنند.

آداب و رسوم شب یلدا در استان خوزستان

آداب و رسوم شب یلدا در این استان، شباهت زیادی به سایر استان‌ها دارد؛ اما به‌طورقطعی می‌توان گفت که شیوه‌های مهمان‌نوازی و عادات خوراکی هر منطقه آن‌قدر خاص است که به این آیین، رنگ و بوی متفاوتی می‌بخشد. اما در خوزستان، خوراکی‌هایی که برای پذیرایی از میهمانان استفاده می‌شود، با سایر مناطق کشور متفاوت‌اند. در زمستان، پذیرایی با خرما و ارده متداول است که در شب یلدا هم کاربرد دارد. قلیه ماهی هم از معروف‌ترین و خوش‌طعم‌ترین غذاهای جنوبی است که در هر مراسمی سفره‌ها را زینت می‌بخشد.

آنچه درباره یلدا نباید از خاطر برد، نقل داستان‌های اساطیری و افسانه‌های محلی است که فرهنگ فولکلور ایرانی را زنده نگه می‌دارد. یکی از معروف‌ترین افسانه‌های منطقه خوزستان، داستان «قارون» است که در شب یلدا هم بازگو می‌شود. طبق یک باور قدیمی که بین اهالی این منطقه رواج دارد، در شب یلدا و همزمان با طلوع سپیده، مردی به نام قارون که از ظاهر و لباسش می‌توان او را هیزم‌شکن دانست، از راه می‌رسد و برای خانواده‌های فقیر چوب هدیه می‌آورد تا در اولین ساعات شروع زمستان، از سرما در امان باشند. بر اساس افسانه‌ها، چوب‌ها به طلا تبدیل می‌شوند و فقرا را به ثروت و مکنت می‌رسانند. داستان قارون، این مرد نیکوکار، تبلور روحیه کمک به همنوع در ایرانیان و گرفتن دست نیازمندان است. چنین افسانه‌هایی هرگز کهنه نمی‌شوند چون در دل پیامی پنهان دارند که با گِل مردم این مرزوبوم سرشته شده است.

آداب و رسوم شب یلدا در استان قزوین

استان قزوین به شیرینی‌های متنوعش شهرت دارد و زنان قزوینی برای هر مناسبت مهمی، شیرینی خانگی تدارک می‌بینند؛ بنابراین چندان دور از انتظار نیست که پختن شیرینی سنتی یکی از آداب و رسوم شب یلدا در قزوین باشد. از محبوب‌ترین شیرینی‌های قزوین می‌توان به باقلوا، پادرازی، نان چای، نان بادامی و نان نازک اشاره کرد.

قزوینی‌ها هم مانند مردم بسیاری دیگر از استان‌ها در تلاشاند تا افسانه‌ها را زنده نگه دارند و آن‌ها را به نسل‌های بعدی منتقل کنند. آن‌ها برای انجام این حرکت فرهنگی مهم، دورهمی شب یلدا را فرصتی مغتنم می‌شمارند. یکی از محبوب‌ترین داستان‌های قدیمی این استان، داستان ننه سرماست که هنوز هم توسط بزرگ‌تر های فامیل برای بچه‌ها نقل می‌شود. در این افسانه‌ها، شروع زمستانآغاز حکومت ننه سرما بر طبیعت است که تا آمدن بهار و عید نوروز ادامه پیدا می‌کرد. آن‌ها برای پیش‌بینی وضع هوا، داستانی جالب نقل می‌کردند؛ اگر در شب یلدا باران می‌بارید، قطرات باران به اشک‌های ننه سرما تعبیر می‌شد. اگر برف می‌بارید، او را در حال بیرون ریختن پنبه‌های لحافش تصور می‌کردند و اگر از آسمان تگرگ نازل می‌شد، علت آن را پاره شدن گردنبند مروارید ننه سرما می‌دانستند.

آداب و رسوم شب یلدا در استان کردستان

مردم استان کردستان هم مانند بسیاری دیگر از هم‌وطنانمان، با شور و شوق فراوان و از اواخر تابستان به استقبال آیین شب یلدا می‌روند. هم‌وطنان کُرد که میهمان‌نوازی‌شان زبانزد خاص و عام است، برای تازه نگه‌داشتن بعضی خوراکی‌ها مانند انگور و بادام، آن‌ها را از سقف اتاقی خنک می‌آویزند. همچنین به دلیل در دسترس نبودن میوه‌های تابستانی در این منطقه سردسیر، از قدیم مرسوم بوده است که در تابستان خربزه را به‌صورت ترشی درآورند و با استفاده از آن در شب یلدا ، سفره را رنگین کنند. یکی از غذاهای محلی که برای شام شب یلدا به‌خصوص در سنندج تدارک دیده می‌شود، دلمه با نان سنگک است که طرفداران بسیاری هم دارد.

در آداب و رسوم شب یلدا ، پذیرایی از میهمانان و استقبال گرم از آن‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد. مردم کردستان برای میهمانان سنگ تمام می‌گذارند و برای بهتر برگزار کردن «شو چله» (شب چله به گویش محلی)، از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کنند.

آداب و رسوم شب یلدا در استان همدان

آداب و رسوم شب یلدا در بیشتر استان‌های کشور مشترک است اما در هر منطقه، برگزاری یک یا چند رسم منحصر به همان ناحیه، اجرای این آیین باستانی را متفاوت کرده و به آن حال و هوایی بومی خاص همان منطقه را می‌بخشد. برای مثال در همدان، رسم جالبی به نام «فال سوزن» وجود دارد. در حین برگزاری میهمانی شب یلدا و در حضور افراد فامیل، زنی سالخورده به‌صورت پیاپی، شروع به خواندن اشعاری می‌کند؛ همزمان با او، دختربچه‌ای بعد از به‌پایان رسیدن هر شعر، روی پارچه‌ای مخصوص که باید کاملا نو و دوخته نشده باشد، سوزن می‌زند. حاضران که گرداگرد اتاق یا دور کرسی نشسته‌اند، در دل نیت می‌کنند و شعرها را با نیت قلبی خود تطبیق می‌دهند و به‌عنوان فالشان در نظر می‌گیرند. این آیین به‌عنوان یک میراث فرهنگی، ثبت ملی شده است.

آداب و رسوم شب یلدا در استان لرستان

یکی دیگر از رسوم محلی که برگزاری شب یلدا در مناطق مختلف را منحصربه‌فرد می‌کند، به استان لرستان تعلق دارد. مردم لرستان به شب یلدا، «شو اول قاره» می‌گویند. آن‌ها در این شب، علاوه بر شب‌نشینی، دید و بازدید از اقوام، فال حافظ و پختن غذاهای خاص، رسم جالب دیگری هم دارند که توسط جوانان و نوجوانان انجام می‌شود. جوانان لرستانی به پشت‌بام می‌روند و با پرت کردن شال یا چادری به داخل خانه همسایه و خواندن اشعاری مخصوص به زبان محلی، تقاضای دریافت آجیل، شیرینی و میوه می‌کنند. وجود شباهت بین این رسم و «قاشق زنی» در شب چهارشنبه‌سوری،

نشان‌دهنده پیوستگی آداب و رسوم ایرانی و برپادارنده سنت حسنه سهیم شدن در شادی‌های جمعی دیگران است.

آداب و رسوم شب یلدا در استان کهگیلویه و بویراحمد

شب یلدا در کهگیلویه و بویراحمد، با «متیل گفتن» پیرترین عضو خانواده رونقی دیگر پیدا می‌کند. متیل، داستانی افسانه‌ای و طولانی است که نسل به نسل و به‌طور شفاهی نقل می‌شود؛ حفظ این افسانه‌ها و انتقال آن‌ها به نسل‌های بعد، نشانگر تعهدی است که ایرانیان برای حفظ سنت‌ها و اصالت خود احساس می‌کرده‌اند.

یکی از معروف‌ترین متیل‌ها، داستان معروف دو برادر به نام‌های «احمعیل و مهمعیل» است. آن‌ها به سفارش مادرشان به کوه می‌روند؛ روی قله می‌ایستند و «چلوس» یا آتشی که در دست دارند را با تمام قدرت به هوا پرتاب می‌کنند؛ اگر چلوس در بازگشت به خشکی بخورد، زمستانی سرد و خشک در پیش است که خسارت‌های فراوانی به کشاورزان و دامداران وارد می‌کند. اگر چلوس به دریا بخورد، زمستانی پر از بارش برف و باران و سالی سرشار از رونق کشاورزی در راه خواهد بود. اهمیت نزول برکت‌های آسمانی در فرهنگ مردم کهگیلویه و بویراحمد، حتی در پذیرایی شب یلدا هم مشهود است؛ در این شب غذاهایی مانند شیر برنج و آش دوغ پخته می‌شود که رنگ سپیدشان یادآور برف و پخت آن‌ها در حکم آرزوی زمستانی پربرکت است.

آداب و رسوم شب یلدا ، در هر گوشه از کشورمان با کمی تفاوت در جزییات، برگزار می‌شود؛ اما فراموش نکنیم که هدف اصلی و مقصود نهایی از به‌پاداشتن این آیین، تاکید برکنار هم بودن و همدلی با یکدیگر است. پس ما هم این رسم شیرین ایرانی را به پا می‌داریم تا مهر و دوستی را حفظ کرده و به نسل‌های آینده انتقال دهیم. .

بازی های شب یلدا

در این روزهایی که همه درگیر زندگی هستند، شاید شب یلدا جز معدود زمان‌هایی باشد که تمامی اعضای خانواده در کنار یکدیگر جمع می‌شوند پس این زمان یکی از بهترین موقعیت‌ها برای بازی‌های دست جمعی است. در ادامه چند نوع بازی مختلف به شما معرفی خواهیم کرد که می‌توانید در کنار خانواده به آن بپردازید.

بازی کارتی

اشتباه نکنید! منظورم از بازی‌های کارتی آن چیزهایی نیست که فکرش را می‌کنید. امروزه بازی‌های کارتی مجاز و بدون نیاز به خرج (!) وجود دارد که می‌توانید با تعداد بالایی در خانواده آن را تجربه کنید. بازی‌های مثل Uno و دیگر بازی‌ها که تجربه آن در کنار خانواده می‌تواند واقعا لذت‌بخش باشد.

پانتومیم

چند سالی است که بازی پانتومیم یا همان ادابازی بین مردم ایران مد شده است و چه شبی بهتر از شب یلدا که دور خانواده جمع شده و این بازی را تجربه کنید. پانتومیم به راحتی توسط هر شخصی قابل بازی است و بازی رقابتی و جذابی است.

بازی‌های ویدیویی

تقریبا در هر خانه‌ای که یک جوان حضور داشته باشد یک کنسول بازی و یا کامپیوتر قرار دارد که امروزه پیر و جوان نمی‌شناسد و همه را مجذوب تکنولوژی خود کرده است و می‌توانید با اعضای خانواده خود به بازی‌های رقابتی مثل فوتبال و یا بازی‌های مبارزه‌ای مثل مورتال کامبت بپردازید!

شعرهای زیبا راجع به یلدا

شاید برای شما هم پیش آمده باشد که دوست داشته باشید یک سری اشعارراجع به یلدا از شاعران بزرگ داشته باشید اما گشتن در کتاب‌های شعر شاعران بزرگ کمی سخت است؛ در ادامه تعدادی از اشعار معروف راجع به یلدا از مشاهیر بزرگ ایرانی را جمع‌آوری کرده‌ایم.

حافظ شیرازی

بر سر آنم که گر ز دست برآید / دست به کاری زنم که غصه سر آید

خلوت دل نیست جای صحبت اضداد / دیو چو بیرون رود فرشته درآید

صحبت حکام ظلمت شـب یلداست / نور ز خورشید جوی بو که برآید

بر در ارباب بی‌مروت دنیا / چند نشینی که خواجه کی به درآید

ترک گدایی مکن که گنج بیابی / از نظر ره روی که در گذر آید

صالح و طالح متاع خویش نمودند/ تا که قبول افتد و که در نظر آید

بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر/ باغ شود سبز و شاخ گل به بر آید

غفلت حافظ در این سراچه عجب نیست / هر که به میخانه رفت بی‌خبر آید

سهراب سپهری

هدیه دادی دیده ی نویی به من/ یک نگاه تازه ای بر قاب من

این دلم وابسته شد به این سخن/ دم گرفت آرامشی از این سخن

دختر شبهای سرد ماه دی / خو گرفت با شعر تو در ماه دی

حرف دل را از دلت تو پس زدی/ غم به روی غم،غمی را پس زدی

من به دنیای تو مجذوبم هنوز / به دیار قلب تو،حس دارم هنوز

توشدی سهراب شعر این زمان/ یک جهانی در جهان در این زمان

در دلم راهی پر از پیچ مسیر عشق بود/ شوق دیدار دلی،احساس گون از عشق بود

شامگاهان قلب من غوغا به پا میکرد،وای/ خواب من تعبیر بی تاب غمی از عشق بود

سعدی شیرازی

اگر تو فارغی از حال دوستان یارا / فراغت از تو میسر نمی‌شود ما را

تو را در آینه دیدن جمال طلعت خویش / بیان کند که چه بودست ناشکیبا را

بیا که وقت بهارست تا من و تو به هم / به دیگران بگذاریم باغ و صحرا را

به جای سرو بلند ایستاده بر لب جوی/ چرا نظر نکنی یار سروبالا را

شمایلی که در اوصاف حسن ترکیبش / مجال نطق نماند زبان گویا را

که گفت در رخ زیبا نظر خطا باشد/ خطا بود که نبینند روی زیبا را

به دوستی که اگر زهر باشد از دستت / چنان به ذوق ارادت خورم که حلوا را

کسی ملامت وامق کند به نادانی / حبیب من که ندیدست روی عذرا را

گرفتم آتش پنهان خبر نمی‌داری / نگاه می‌نکنی آب چشم پیدا را

نگفتمت که به یغما رود دلت سعدی / چو دل به عشق دهی دلبران یغما را

هنوز با همه دردم امید درمانست / که آخری بود آخر شبان یلدا را

موزیک‌های شب یلدا

فرقی ندارد چه در خانه بنشینید و یا در خیابان‌های شهرتان دور بزنید، دیگر عادی شده است که شخصی پیدا شود موزیک‌های یلدا چه در ماشین و چه

در خانه پخش کند و همگی دوست داشته باشید که این موزیک‌ها را گوش کنید. در ادامه لیستی از بهترین موزیک‌ها و اشعار صوتی شب یلدا را در اختیارتان قرار خواهیم داد.

تنصیف دل شیدا از محمدرضا شجریان

مگر می‌شود استاد بی‌مانند موسیقی ایران، محمدرضا شجریان در اعیاد و مراسم‌های باستانی ایرانی جایی نداشته باشد؟ به خاطر باستانی بودن مفهوم یلدا، گوش دادن به موسیقی‌هایی با سبک و سیاق سنت و کلاسیک گزینه‌هایی است که به راحتی نمی‌توان فراموش کرد. بد نیست که بخشی از متن این موسیقی را مطالعه کنید:

از غم عشقت از غم عشقت دل شیدا شکست دل شیدا شکست

شیشهٔ می در شیشهٔ می در شب یلدا شکست شب یلدا شکست

آهنگ شب یلدا از کوروش یغمایی

کوروش یغمایی را که می‌شناسید؟ خواننده و آهنگساز قدیمی ایرانی که یکی از اولین اشخاصی در ایران بود که سبک راک را گرامی شمارد و با موزیک‌های به یادماندنی مثل «گل یخ» که بین ایرانی‌ها نیز بسیار محبوب است بعد از گذشت چند دهه هنوز ماندگار است. موزیک «شب یلدا» یکی دیگر از آثار این خواننده است که هنوز جایگاه ویژه‌ای در دل طرفداران موسیقی ایرانی دارد و توصیه می‌کنیم در شب یلدا حتما به آن گوش دهید. بخشی از متن این موسیقی را مطالعه کنید:

بلندی موی سیاهت شب یلدا

اشکای تو به پاکی آب چشمه ها

سپیدی سینه ی تو برف زمستون

چشمای آبی تو مثل یه دریا

آهنگ شب یلدا از مازیار فلاحی

چه کسی می‌تواند کتمان کند که صدای مازیار فلاحی بسیار قشنگ و دل‌نشین است؟ این خواننده محبوب و پاپ‌محور ایرانی نیز موسیقی بسیار زیبایی راجع به شب یلدا خوانده است که گوش دادن به این موسیقی در شب یلدا خالی از لطف نیست. بخشی از متن این موسیقی را مطالعه کنید:

مست بگو، راست بگو تا شب یلداست بگو

تا نفسی هست بگو هرچی دلت خواست بگو

این هم از سه آهنگ پیشنهادی ما برای شب یلدا؛ امیدوارم که خوشتان آمده باشد.

شب یلدا بر شما مبارک

سعی کردیم هر چیزی که راجع به یلدا وجود دارد و باید بدانید را در این مطلب قرار دهیم و امیدواریم که از خواندنش لذت برده باشید. در آخر امیدواریم که حال دل همه شما در این شب مهم و به یادماندنی خوب باشد و در کنار خانواده خود در هر کجای ایران که هستید کلی خوش بگذرانید.

اگر دوست دارید خاطره‌ای از یلدا تعریف کنید ویا اگر چیزی را ما از قلم انداخته‌ایم و دوست دارید که به ما یادآوری کنید، در بخش نظرات منتظرتان هستیم.

منبع:جاباما